

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА МИКС 2027

ПРОЦЕНКА НА ПОДАТОЧНИТЕ НЕДОСТАТОЦИ

АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ

Наслов на извештајот: Извештај за проценка на податочните недостатоци во Северна Македонија 2027

Автори: Тамерлан Раџабов rajabov@gmail.com
Љупка Сакалиска ljupka.tasevska@gmail.com

Благодарности:

Овој извештај е резултат на обемен консултативен процес во кој учествува широк спектар на партнери. Авторите сакаат да ја изразат својата благодарност до г. Дејан Станков, генерален директор на Државниот завод за статистика (ДЗС) на Република Северна Македонија, за неговото сеопфатно водство на процесот. Исто така, многу ја цениме поддршката од вработените во ДЗС во споделување на нивните сознанија во однос на податочниот состојба на Северна Македонија. Вредни дискусии и повратни информации беа обезбедени од претставници на министерства и владини агенции кои учествуваа во овој процес, како и од колеги од агенциите на ОН, особено од УНИЦЕФ. Авторите исто така сакаат да изразат посебна благодарност до г-ѓа Марија Нашоку, специјалист за мониторинг и евалуација, при УНИЦЕФ Северна Македонија, за нејзината континуирана поддршка низ сите фази на овој процес.

Содржина

Скратеници.....	4
Извршен резиме	5
1. Цел, опсег и управување	10
1.1 Цел.....	10
1.2 Опсег.....	10
1.3 Принцип на одлука.....	10
1.4 Улоги во управувањето.....	10
1.5 Наменети корисници и употреби.....	11
2. Методи	11
2.1 Релевантност	11
2.2 Неодамнешност.....	12
2.3 Јаз во раздвојување	12
2.4 Резултат на напор.....	12
2.5 Матриксен пристап и композитен резултат.....	13
3. Наоди: Резултати и шеми	14
3.1. Резултати за релевантност.....	14
3.2. Резултати за неодамнешност.....	16
3.3. Разлики во раздвојување	18
3.4. Резултати за труд.....	20
3.5. Вкупен резултат за потреба од информации.....	22
3.6. Вкупен резултат по труд (преглед на кратка листа).....	24
3.7. Релевантност × матрицата на неодамнешност	26
3.8. Релевантност × матрица на напор	27
3.9. Графикон на расејување на удар–напор (Total vs Effort).....	29
3.10. Композитни резултати и приоритетни групи	30
4. Заклучок.....	31
5. Советодавни опции за владина одлука.....	32
Опција А – Сет за максимизирање на капиталот (приоритет на LNOB).....	32
Опција Б – Сет за стратешко влијание.....	33
Опција Ц – Lean Feasibility Set.....	34

6. Следни чекори и одговорности.....	36
Анекс А: MICS7 прашалници и теми/модули.....	38
Анекс Б: Анкети и пописи земени предвид во оваа проценка	38
Анекс Ц: Релевантност на модулот, неодамнешност, јаз во раздвојување и ниво на напори	38
Анекс D: MICS7 индикатори по модули.....	38
Анекс Е: MICS модули наспроти Национална политика и правна рамка	38

Скратеници

АНК	– Антенатална нега
АРИ	– Акутна респираторна инфекција
DGA	– Проценка на податочните недостатоци
DIA	– Дијареја
FGM	– Осакатување на женски гениталии
HPV	– Човечки папилома вирус
HQ	– Главно седиште на УНИЦЕФ
ИКТ	– Информатичка и комуникациска технологија
LNOB	– Не оставај никој зад себе
MICS	– Мулти индикаторско кластерско истажување
MICS7	– Седма рунда на Мулти индикаторското кластерско истажување
RH	– Репродуктивно здравје
PO	– Регионална канцеларија на УНИЦЕФ
ЦОР	– Цели за одржлив развој
ДЗС	– Државен завод за статистика на Република Северна Македонија
ОН	– Организација на Обединети нации
УНИЦЕФ	– Детски фонд на Обединетите нации
НВЖ	– Насилство врз жените
WASH	– Вода, санитација и хигиена

Извршно резиме

Овој аналитички извештај ги претставува резултатите од Мулти индикаторското кластерско истражување (MICS) 2027 за проценка на податочните недостатоци (DGA). Проценката поставува едноставно прашање: кои MICS модули ќе додадат најголема вредност на однос на податоците достапни во Северна Македонија, земајќи го предвид она што веќе е познато и што носителите на одлуки треба да знаат до 2030 година? Одговорот се базира на структурирано оценување на секој модул низ четири димензии – Релевантност, Скорешност, Недостаток на дисагрегација и Потребен труд – давајќи оценка која ги мери потребите за информации наспроти товарот на имплементацијата.

DGA се води според принципот на одлучување базиран на препораки поткрепени со докази. Она што се мери е поверојатно да биде адресирано; солидно основани индикатори обезбедуваат цврста основа за избор на политики, распределба на ресурси и одговорност. Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија (ДЗС) го води овој процес, додека пак УНИЦЕФ служи како технички советник, а независни консултанти ја поддржуваат методологијата и анализата. Заедно, тие се осигуруваат дека резултатите да бидат од национален интерес, технички исправни и транспарентни.

Проценката покажува дека повеќето од предложени модули се многу релевантни за политичките приоритети на Северна Македонија, но некои области остануваат недоволно опслужени. Податочните празнини се особено очигледни кај некои ранливи групи – на пример деца со попреченост, ромските заедници, домаќинства во најсиромашните квинтили и жени во ризик од насилство.

Недостатоците во дисагрегација пак укажуваат дека постоечките извори на податоци само делумно го одразуваат принципот "не оставај никого зад себе" (LNOB), особено за некои ранливи групи. За многу теми, неодамнешните статистики или воопшто не постојат или не можат да се дисагрегираат според попреченост, етничка припадност, богатство или регион. Затоа, MICS 2027 е клучен за овие групи да се направат видливи во официјалните статистики. Во исто време, оценката на Потребен труд нè потсетува дека анкетата не може да направи сè. Некои од модулите со најголема потреба – како Насилство врз жени или Основно учење – се исто така меѓу најкомплексните и најресурсно интензивни.

Табелата подолу дава илустративен преглед на тоа како DGA ги класифицира модулите на MICS7 во три советодавни групи: оние препорачани за вклучување, оние предложени за условна инклузија зависно од достапност ресурси и стратешки приоритети, и оние што не се препорачани за MICS 2027. Конечниот пакет модули ќе го одлучи Техничкиот комитет на MICS.

Препорачани модули за вклучување	Модули за условно вклучување / дискусија	Модули кои не се препорачуваат за MICS 2027 (може да се прегледаат повторно)
Листа на членови на домаќинството (б)	Плодност / Историја на раѓање (б)	Антропометрија – 5–9 години (с)
Карактеристики на домаќинството (б)	Доење и внес на исхрана (IYCF) [0–2] (с)	Употреба на време [10–17] (с)
Позадина на деца под пет години (б)	Контрацепција (с)	Функционирање на возрасни [18–49] (с)
Образование: Постигнувања [3+] (б)	Незадоволена потреба за планирање на семејството (в)	Вработување и обука [15–24] (с)
Образование: Присуство [3–24] (б)	Донесување одлуки за репродуктивното здравје (с)	Потрошувачка на енергија во домаќинствата (с)
Ран детски развој (б)	Имунизација за HPV (с)	
Дисциплина на децата [1–14] (б)	По вонредна состојба (с)	
Детски труд (б)	Присуство во рано детско образование (б)	
Вода (вода за пиење) (б)	Социјални трансфери (с)	
Санитарни услови (б)	Дискриминација (в)	
Хигиена / објект за миење раце (б)	Регистрација на раѓање (в)	
Аntenatalна нега (б)		
Грижа при породување (б)		
Антропометриски мерења – под 5 (б)		
Брак / Сојуз (б)		
Пристап и употреба на ИКТ (б)		
Деца со функционални потешкотии (б)		
Мултидимензионална сиромаштија (с)		
Искуство со недостаток на храна (с)		
Здравствено осигурување (с)		
Ставови кон семејното насилство (с)		
Менструално здравје и хигиена (с)		
Барање грижа за деца со симптоми на АРИ (в)		
Барање грижа и третман за дијареја (в)		
Употреба на тутун (с)		
Безбедност (с)		
Основни вештини за учење [7–14] (б)		
Тестирање на квалитетот на водата (б)		
Миграција (с)		
Насилство врз жените (с)		
Имунизација [0–2] (б)		
Ментално здравје на адолесцентите и младите [15–24] (с)		
Мајчински морталитет (с)		

Вклученост на домаќинствата во образованието (c)		
---	--	--

Резиме на препорачаните MICS7 модули за Северна Македонија, 2027 по работилницата за валидација

(b) = MICS7 основни модули; (c) = MICS7 комплементарни модули.

По работилницата за валидација одржана на 17 декември 2025 година, сите страни засегнати од процесот ги разгледаа препораките на DGA и направија стратешки прилагодувања на пакетот на модулот. Осум модули првично класифицирани како "условни" или "непрепорачани" беа унапредени во "препорачани за вклучување" врз основа на критични приоритети на политики и консензусот на засегнатите страни:

- **Основните вештини за учење [7–14] и вклученоста на домаќинствата во образованието** беа приоритет за зајакнување на мониторингот на образованието во согласност со Националната образовна стратегија 2026-2032.
- **Насилството врз жените и менталното здравје на адолесцентите и младите [15–24]** беа сметани за есенцијални во однос на Стратегијата за родова еднаквост 2021-2026 и обврските од Истанбулската конвенција, и покрај големите напори потребни за имплементација.
- **Имунизацијата [0–2] и мајчинската смртност** беа вклучени за да се обезбеди сеопфатно следење на здравјето, и покрај достапноста на постоечки административни податоци.
- **Тестирањето на квалитетот на водата** беше приоритетно поради обврските на партнерите за поддршка на лабораториската логистика.
- **Миграцијата** беше додадена за да се фатат новите демографски трендови релевантни за Националната развојна стратегија 2024-2044.

Овие стратешки вклучувања ја одразуваат посветеноста на Северна Македонија кон сеопфатно следење на еднаквост и затворање на идентификуваните податочни недостатоци, признавајќи ја зголемената сложеност на анкетите и потребите за ресурси.

Резултатите од секој модул за релевантност, скорешност, недостаток на дисагрегација и потребен труд се комбинираат во композитна приоритетен оценка. Овој резултат ги класифицира модулите во три советодавни групи споменати погоре: препорачани за вклучување, условно вклучување и не се препорачани за MICS 2027. Детали за пристапот на бодување се дадени во Секција 2 (Методи). Повеќето основни модули на MICS спаѓаат во категоријата Вклучување. Мал број основни модули – како што се Историја на раѓање (целосна историја на плодност) и Тестирање на квалитет на вода – се означени за дискусија бидејќи нивната инкрементална вредност на информации може да биде пониска во однос на напорот во контекстот на Северна Македонија. Неколку комплементарни модули кои се занимаваат со LNOB и новите прашања (попреченост кај децата, недостаток на храна, менструална хигиена, социјални трансфери, учење, дискриминација, ментално здравје) постигнуваат висок или граничен приоритет и се предлагаат како вклучување или условно вклучување, во зависност од изводливоста.

Врз основа на ова, извештајот предлага три одбранливи советодавни опции за Владата и партнерите:

- *Опција А* – Сет за максимизирање на еднаквост (приоритет на LNOB): широк пакет што вклучува основни модули плус комплементарни модули критични за еднаквост (попреченост, VAW, социјални трансфери, дискриминација, ментално здравје итн.).

- *Опција Б* – Сет на стратешки влијанија: балансиран пакет што ги опфаќа сите главни сектори и приоритети на Целите за одржлив развој (здравство, исхрана, образование, WASH, социјална заштита, род), додека ги намалува најтешките за имплементација или најмалку стратешките модули.
- *Опција Ц* – Лесно изводлив сет: поедноставен пакет фокусиран на основни индикатори и многу мал број комплементарни модули кои ги адресираат најтешките празнини, одржувајќи ја должината и комплексноста на интервјуата ниски.

Сите три опции се базирани на докази. Тие не се разликуваат по логика, туку по амбиција и влијание на достапните ресурси. ДЗС, министерствата и партнерите на ОН се поканети да изберат или прилагодат опција, документирајќи ги сите отстапувања од листата на приоритети. Без разлика која опција ќе се избере, DGA обезбедува MICS 2027 да биде намерна, а не случајна, анкета која генерира вистински податоци за вистинските одлуки, притоа почитувајќи го времето на испитаниците и националниот капацитет за имплементација.

Оваа проценка на податочните недостатоци е техничка советодавна алатка, а не инструмент за одлука сама по себе. Композитните оценки и советодавните опции се дизајнирани да ја поддржат, а не да ја заменат, проценката на ДЗС, репрезентативните министерства и партнерите на ОН. Конечните одлуки за пакетот модули MICS7 ќе ги донесе Техничкиот комитет на MICS, земајќи ги предвид оперативната изводливост, буџетот и стратешките приоритети.

1. Цел, опсег и управување

1.1 Цел

Целта на проценката на податочните недостатоци е да ги насочување одлуките за содржината на MICS 2027 во Северна Македонија. Наместо да започне од општ глобален шаблон, DGA прашува кои модули се најрелевантни за политичката агенда на земјата, каде се најголемите информациски празнини и што реално може да се имплементира од страна на ДЗС. Затоа, проценката се фокусира на "што да се мери" – а не на примерок, логистика на теренска работа или буџетирање – и обезбедува аналитичка основа за вклучување на модули, условно вклучување или одложување.

1.2 Опсег

DGA ги прегледува сите основни и комплементарни модули на MICS7 кои потенцијално се релевантни за Северна Македонија. Ова вклучува прашалници за домаќинства, жени, мажи, деца и деца под пет години, и опфаќа теми како плодност, смртност, здравје, исхрана, образование, заштита на децата, социјална заштита, попреченост, ИКТ, користење на времето, дискриминација и безбедност. Модулите кои не се применливи во контекстот на Северна Македонија (на пример, содржина поврзана со маларија или FGM) се селектираат рано од засегнатите страни за време на дводневната работилница. За сите други модули, резултатите се добиваат од DGA матрицата и поддржувачките докази собрани од засегнатите страни, деск анализата и интервјуа.

Во овој извештај, "основни модули" се однесуваат на стандардната основна содржина на MICS7 која обично е вклучена во сите анкети, додека "комплементарни модули" се тематски модули кои земјите можат да ги додадат според нивните приоритети.

1.3 Принцип на одлука

Централниот принцип се препораки базирани на докази. Одлуките за модули не се водени од индивидуални преференции или "она што секогаш сме го правеле", туку од четири експлицитни критериуми: релевантност на политиката, скорешност на алтернативни извори на податоци, степенот до кој постоечките податоци овозможуваат LNOB-чувствителна дисагрегација, и напорот потребен за имплементација на секој модул во MICS 2027. Кога доказите се двосмислени или на граница, извештајот го прави ова транспарентно и предлага услови, а не категориски препораки.

1.4 Улоги во управувањето

DGA е предводена од Државниот завод за статистика (ДЗС), која го води целосниот процес и ги носи конечните одлуки. UNICEF Северна Македонија игра советодавна улога, обезбедувајќи усогласеност со глобалните стандарди на MICS7, рамките на индикатори за ЦОР и перспективите за детски права. Независните консултанти обезбедуваат методолошка поддршка, одржуваат внатрешна конзистентност во оценувањето и дејствуваат како неутрални посредници во синтезата на владините и перспективите на ОН. Овој управувачки аранжман ја промовира националната сопственост на DGA од страна земјата притоа користејќи ја меѓународната експертиза.

1.5 Наменети корисници и употреби

Резултатите од DGA се наменети првенствено за националните носители на одлуки – менаџмент на ДЗС, министерства и национални координациски тела – и за агенции на ОН кои зависат од податоци од анкети на домаќинствата. Извештајот е исто така алатка за мобилизација на ресурси, бидејќи јасно покажува каде дополнителни модули (на пример, за насилство или учење) би барале постепено финансирање, обука или техничка поддршка.

Затоа, DGA обезбедува почетна точка базирана на докази, наместо фиксен модулски план. Нуди транспарентни препораки кои националните засегнати страни можат да ги прифатат, прилагодат или да се откажат, под услов сите промени да бидат документирани и објаснети.

2. Методи

Оценувањето користи едноставен, но ригорозен систем за бодување изграден околу четири димензии – Релевантност, Скорешност, Недостаток на дисагрегација и Потребен труд – комбинирани во композитна оценка за секој модул.

Додатниот **Извештај за приоритизација на модулот** обезбедува оценки модул по модул и детални објаснувања; Овој аналитички извештај ги сумира главните шеми и советодавните опции за носителите на одлуки.

2.1 Релевантност

Релевантноста ја опфаќа важноста на индикаторите на модулот за тековните политики, стратегии и меѓународни обврски. Оценкаите се базираат на три влезни фактори:

- (А) рејтинзи од репрезентативни министерства и национални институции,
- (Б) рејтинзи од агенции на ОН, и
- (В) Независен преглед на националните закони, стратегии и програми.

Секоја група ги оценува индикаторите на скала од три поени (1 = ниско, 3 = средно, 5 = високо). Групните просеци потоа се комбинираат со еднакви тежини (по една третина секоја) за да се добие рејтинг на ниво на индикатор, а од просекот меѓу индикаторите се добива оценка на ниво на модул.

Во пракса, се забележуваат високи резултати за релевантност за модули кои:

- (А) Се усогласуваат со експлицитни национални стратегии или цели за ЦОР;
- (Б) Поддржуваат водечки програми (на пример, ран детски развој, социјална заштита, заштита на децата, инклузија на Ромите); или
- (В) Обезбедуваат податоци потребни за меѓународно известување. Ниските оценки се доделуваат на модули кои се целосно надвор од политичката агенда или не се применливи на Северна Македонија, како што е содржината поврзана со маларија.

Релевантноста не ги зема предвид празнините во податоците или изводливоста – тие се опфатени во други димензии.

2.2 Скорешност

Скорешноста мери колку се ажурирани споредливите информации од извори различни од MICS. За секој индикатор, најновата достапна точка на податоци се идентификува од анкети, административни системи или специјализирани студии. Индикаторите потоа се оценуваат на скала со три нивоа каде повисоките вредности претставуваат поголеми информациски празнини. При вадење на просек од овие резултати се добива оценката за Скорешност за целиот модул.

Модулите каде што не се генерирани споредливи податоци од 2010 година добиваат највисоки оценки за скорешност и се толкуваат како критични информациски празнини. Модулите со податоци последен пат ажурирани пред 2022 година, но по 2010 година, претставуваат умерени празнини. Модулите со неодамнешни или редовно ажурирани податоци (на пример, некои витални статистики или бројки за запишување во образование) добиваат најниски резултати за скорешност, што сигнализира дека MICS би додал ниска инкрементална вредност во однос на времето, иако сепак може да додаде вредност за дисагрегација.

2.3 Недостаток на дисагрегација

Недостаток на дисагрегација го операционализира принципот "не остави никого зад себе" (LNOB). Се проценува дали постоечките податоци можат да се раздвојат според клучни димензии на еднаквост: возраст, пол, образование, попреченост, ромска етничка припадност и богатство. За секој индикатор, одредуваме дали барем една демографска поделба (возраст или пол) и барем една социјална поделба (образование, попреченост, роми или богатство) се изводливи во пракса. Каде што двете групи на поделби се изводливи, разликата во раздвојување се оценува како нула. Каде што е изводлива само една група, се бележи делумен јаз; каде што ниту едното не е изводливо, разликата е максимална.

Во случаи каде што има недостаток на LNOB сидра се применува дополнително прилагодување: ако возраст или пол не се достапни, индикаторот добива малку дополнителни негативни бодови. Индикаторите кои по природа засегаат еден пол (на пример, покриеност на ANC кај жените) се третираат како целосно да го исполнуваат демографскиот услов. Просекот на резултатите на ниво на индикатори ја дава финалната оценка за Недостаток на дисагрегација, и оценката се движи помеѓу 0 и 3. Повисок резултат значи дека постоечките податоци лошо ги одразуваат околностите на ранливите групи, и дека вклучувањето на модулот во MICS значително би го зајакнало мониторингот чувствителен на LNOB.

2.4 Потребен труд

Потребниот труд ја одразува работната оптовареност, сложеноста и импликациите врз потребните ресурси при додавање на одреден модул во MICS. Оценката се базира на оценката на напор развиена од глобалниот MICS тим, кој комбинира 11 фактори: должина на прашалникот, потреби за прилагодување, теренска логистика, импликации од примерокот, потреба за обука и надзор, товар на испитаниците и барања за обработка на податоци, меѓу другото.

Оригинаалните резултати се трансформираат во негативни бодови за потребен труд на скала од 0 до 2. Трансформацијата користи инклузивни процентилни рангови и ги ограничува екстремните вредности за еден необично напорен модул да не ја изобличи целата скала. За презентација, вредностите на Негативни бодови за потребен труд се групирани во три опсега: Низок (0.00–0.66), Среден (0.67–1.33) и Висок (1.34–2.00). Овие опсези се користат како "значки за напор" во графикони и табели, додека основната континуирана вредност се користи во композитната оценка.

2.5 Матричен пристап и композитна оценка

Трите димензии на информациски јаз – Релевантност, Скорешност, Недостаток на дисагрегација– прво се анализираат одделно за да се разберат нивните влијанија. Потоа се собираат за да се добие Вкупна (без вклучување на Потребниот Труд) резултат. Негативните бодови од оценката на Потребен Труд се одземаат од овој збир, со $\alpha = 1.0$ (стандардно, $\alpha = 1.0$ за посилна чувствителност на влијанието $\alpha \approx 1.25$; за поблаго влијание $\alpha \approx 0.8$), за да се добие композитен приоритетна оценка за секој модул:

Збирна оценка = Релевантност + Скорешност + Недостаток на дисагрегација – $1.0 \times$ Потребен труд

Оценките се толкуваат на приближна скала од 0 до 13. Речиси максималните резултати укажуваат на модули кои се многу релевантни, немаат нови алтернативни податоци, имаат големи разлики во дисагрегацијата и бараат релативно мал напор за имплементација. Речиси минималните резултати укажуваат на теми со ниска релевантност со ажурирани, добро разложени податоци и голем напор.

3. Наоди: Оценки и шеми

Оценувањето открива јасен општ образец: потребите за информации на Северна Македонија за деца и жени остануваат широки и, во многу области, акутни. Поголемиот дел од модулите спаѓаат во опсегот со висока релевантност, и повеќето не се измерени најмалку пет години. Разликите во дисагрегација се широко распространети, особено за попреченост, ромска етничка припадност и богатство. Во исто време, нетривијален дел од модулите е оперативно интензивен, барајќи намерни избори каде да се вложи труд.

3.1. Оценки за релевантност

Повеќе од половина од кандидатските модули постигнуваат високи оценки за релевантност. Графиконот 3.1 покажува дека повеќето MICS модули се оценети како високо релевантни за тековната политичка агенда на Северна Македонија. На самиот врв се ставовите кон семејното насилство, човечкиот папилома вирус (HPV), стапката на застапеност на контрацептивите, донесување одлуки за репродуктивното здравје, потеклото на децата под пет години, насилството врз жените, ИКТ и мултидимензионалната сиромаштија. Овие модули се блиску до максималната релевантност, што укажува на силни врски со националните стратегии, извештаите за Целите за одржлив развој и тековните реформски агенди во здравството, родовата еднаквост, социјалната инклузија и заштитата на децата.

Графикон 3.1. Релеватност со националните политики (просечна оценка)

Вториот слој на модули со слично високи резултати вклучува дисциплина на деца [1–4] и [5–14], мајчинска смртност, детски труд, имунизација [0–2], постнатални здравствени прегледи, деца со функционални потешкотии, употреба на тутун, антропометрија под 5 години, образование [3+] и вработување и обука. Овие теми јасно се гледаат од страна на владата и од ОН како централни за развојните приоритети и обврските за права на земјата.

На долниот крај од графиконот, Употребата на време [10–14 и 15–17], Антропометрија [5–9], Листа на членови на домаќинствата, Искуство со недостаток на храна, Тестирање на квалитет на вода, Вклученост на домаќинствата во образованието [7–14], Безбедност и карактеристики на домаќинството добиваат поумерени оценки за релевантност. Овие модули не се нерелевантни, но се помалку тесно поврзани со експлицитни стратегии или дебати за политики на високо ниво отколку оние на врвот. Ваквата поделба потврдува дека секое намалување кое се поттикнува исклучиво од релевантност треба да започне од дното на графиконот, додека највисоко рангираните модули ја формираат природната основа на секоја опција за анкетитање.

3.2. Оценки за скорешност

Многу малку модули имаат корист од скоро ажурирани алтернативни извори на податоци. Присуството на рано детско образование, основните стапки на запишување и некои витални статистики имаат неодамнешни административни податоци; Повеќето од другите индикатори последен пат биле измерени во периодот 2018–2019 или пред тоа, а неколку никогаш не биле измерени. Модулите за насилство врз жените, дискриминација, ментално здравје, социјални трансфери, користење на времето, тестирање на квалитетот на водата и попреченост се истакнуваат како најголеми празнини во однос на скорешноста при мерење.

**Графикон 3.2. Постоечки податоци по
MICS модул (Оценка за скорешност)**

Графикон 3.2 покажува дека повеќето предложени модули страдаат од сериозни празнини во скорешноста. Голем кластер на врвот на табелата – вклучувајќи Тестирање на квалитет на вода, Искуство со несигурност во храна, По вонредна состојба, Мајчинска смртност, Употреба на тутун, Ментално здравје, Безбедност, Мултидимензионална сиромаштија и Антропометрија [5–9] – има максимални резултати за скорешност, што значи дека споредливите податоци се многу стари или воопшто не постојат. Овие теми очигледно не се следат преку други анкети или рутински системи и би имале значајна корист од вклучувањето во MICS 2027.

Втора група со умерено високи оценки (околу 4) ги вклучува WASH, Доење и внес на исхрана [0–2] и Здравје на мајки и новороденчиња. За овие модули, последното собирање податоци е старо неколку години, па ажурирањето во 2027 сè уште би додало вредност, особено за анализа на трендови.

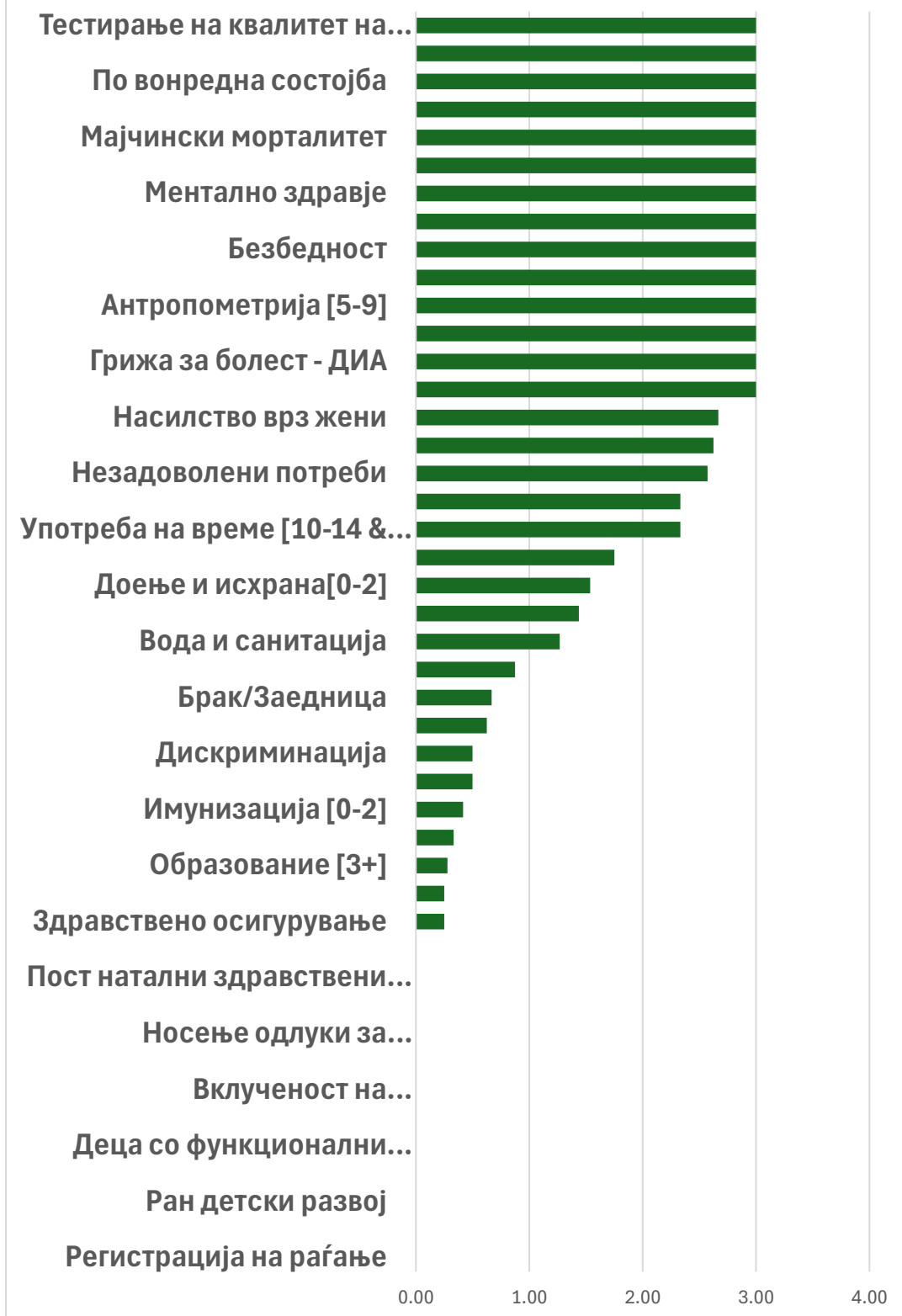
На долниот крај, модули како Присуство на рано детско образование, Човечки папилома вирус (HPV), Имунизација [0–2], Карактеристики на домаќинства, Историја на раѓање и Вработување и обука имаат релативно нови или редовно ажурирани податоци од други извори. Од аспект на навременост, овие модули се помалку итни и може да се разгледаат за одложување ако просторот во прашалникот стане критичен.

3.3. Разлики во дисагрегација

Постоечките податоци ретко дозволуваат целосен следење на LNOB принципот. Дури и каде што постојат национални просеци, раздвојувањето според попреченост, ромски заедници и богатство често недостасува или е нецелосно. Модули кои експлицитно се дизајнирани да ја опфатат еднаквоста – како функционирање на децата (попреченост), дискриминација, социјални трансфери и несигурност во храната – помагаат да се затвори овој јаз. Сепак, дури и основни теми како образование и WASH откриваат празнини кога ќе се земат предвид димензиите за еднаквост: административните извори не секогаш го поддржуваат потребното ниво на раздвојување или квалитет.

Графикон 3.3 ги истакнува моментите каде тековните системи за податоци се предизвикани да ги одразат ранливите групи. Најголеми разлики во недостаток на дисагрегација се забележани за тестирање на квалитет на вода, искуство со несигурност во храна, пост-итна состојба, стапка на преваленца на контрацепција, мајчинска смртност, употреба на тутун, ментално здравје, човечки папилома вирус (HPV), безбедност, мултидимензионална сиромаштија и антропометрија [5–9]. За овие модули, постоечките податоци или не можат да се разложат според богатство, попреченост, ромска етничка припадност или други димензии на еднаквост, или можат само делумно да се разложат. Вклучувањето на овие модули во MICS 2027 значително би го зајакнало мониторингот на LNOB.

**Графикон 3.3. 'Не оставај никого зад себе'
недостатоци во дисагрегација по MICS модул**

Модули како Дисциплина на децата, Грижа за болести (DIA и ARI), Насилство врз жените, ИКТ, Незадоволени потреби и Вработување и обука исто така покажуваат значителни разлики, сигнализирајќи слепи точки за еднаквост во заштитата на децата, здравјето и резултатите на пазарот на труд.

За разлика од тоа, Регистрација на раѓања, Присуство на рано детско образование, Ран развој на деца, Антропометрија под пет години, Детски труд и некои основни здравствени модули имаат најниски разлики во раздвојување, што укажува дека тековните системи веќе обезбедуваат разумно дисагрегирани информации. За овие теми, главната додадена вредност на MICS е потврда на трендови, а не нови сознанија од LNOB дисагрегацијата.

3.4. Оценка за потребен труд

Деветнаесет модули се класифицирани како модули за кој е многу потребен труд. Овие вклучуваат основни вештини за учење, насилство врз жените, социјални трансфери, користење на времето, проширена антропометрија за деца од 5 до 9 години и мајчинска смртност, меѓу другото. Неколку основни модули – како што се распоред на домаќинства, основно образование, стандардно WASH и имунизација на деца – се со мал или среден потребен труд. Присуството на модули со високи потреби и со голем потребен труд значи дека приоритизацијата не може да се базира само на потреба; Композитните оценки експлицитно ја одразуваат оваа размена.

Графикон 3.4. покажува дека модулите богати со информации значително варираат по оперативен товар. На врвот, Основни вештини за учење [7–14], Историја на раѓање и Насилство врз жените се најбарани, потоа следуваат имунизација [0–2], Антропометрија деца под пет години, Ментално здравје, Време-користење, Мајчинска смртност и Пост-итна состојба. Овие модули бараат интензивна обука за анкетарите, подолги интервјуа и сложена теренска логистика. Вклучувањето на неколку од нив истовремено би ги оптоварило капацитетите на ДЗС и значително би го продолжило времетраењето прашалникот.

Графикон 3.4. Потребен труд за имплементација по MICS модул

Оценките за потребен труд во средниот ранг се воочливи во модули како Образование [3+], Социјални трансфери, Вработување и обука, Детски труд, ИКТ, Стапка на преваленца на контрацепција и Вода и санитарни услови, што укажува на управлив, но нетривијален имплементациски товар.

На долниот дел, многу кратки модули за ставови или статус – вклучувајќи Ставови кон семејно насилство, Почетно доење, прашања поврзани со маларија каде што е применливо, Донесување одлуки за репродуктивно здравје, Употреба на тутун, Безбедност, Искуство со несигурност во храна и Менструално здравје и хигиена – имаат ниски резултати за труд. Овие претставуваат "брзи победи": додаваат важна содржина со ограничен дополнителен товар и се силни кандидати за вклучување дури и во најмалце оптоварувачката анкета.

3.5. Вкупна оценка за потреба од информации

Графикон 3.5 ги рангира модулите исклучиво според потребата од информации, комбинирајќи релевантност на политиките, празнини во скорешноста и разликите во LNOB дисагрегација. На врвот се Мултидимензионална сиромаштија, Пост-вонредна состојба, Ментално здравје, Грижа за болести (ARI), Насилство врз жените, Мајчинска смртност и безбедност, веднаш следени од Антропометрија [5–9], Употреба на тутун, Незадоволена потреба, Тестирање на квалитет на вода, Грижа за болести (DIA) и Искуство со несигурност во храна. Овие модули истовремено имаат високи оценки по приоритет на политики, имаат застарени или недостасувачки податоци и значително би го подобриле мониторингот базиран на еднаквост.

**Графикон 3.5. Вкупна информациска
оценка по модул (Релеватност +
Скорешност + Дисагрегација)**

Второто ниво на силни кандидатски модули вклучува ИКТ, стапка на користење на контрацепција, дисциплина кај деца [1–4 и 5–14], користење на времето, доење и внес на исхрана [0–2], санитарни услови, вработување и обука и HPV. Овие се очигледно вредни, но може да се соочат со повеќе компромиси кога ќе се разгледа трудот потребен за нивно вклучување.

На дното на рангирањето се Регистрација на раѓање, Здравје на мајки и новороденчиња (основни компоненти), Историја на раѓање, Социјални трансфери (поради помали разлики во раздвојување), Здравствено осигурување, Детски труд, Основни вештини за учење [7–14], Образование [3+], Постпородилни здравствени проверки, Потрошувачка на енергија во домаќинството, Ран развој на детството, Вклученост на домаќинствата во образованието [7–14], Карактеристики на домаќинството, Листа на членови на домаќинството, Имунизација [0–2] и присуство на рано детско образование. Овие модули или имаат понови податоци, помали добивки на LNOB или поумерена релевантност, и затоа изгледаат помалку итни кога се зема предвид само потребата за информации.

3.6. Вкупна оценка со потребен труд

Ова е главната "кратка листа" (Графикон 3.6) за носителите на одлуки. Покажува дека модулите со најголема потреба од информации ги опфаќаат сите три нивоа на потребен труд. Меѓу модулите со висок приоритет, но релативно мал напор се Мултидимензионална сиромаштија, Грижа за болести (ARI), Безбедност, Употреба на тутун, Искуство со несигурност во храна и ИКТ. Овие нудат одлична вредност наспроти труд/ресурси и речиси сигурно треба да бидат вклучени во секоја опција за анкета.

Графикон 3.6. Композитен приоритет на модули со стапки на потребен труд

Втора група на модули со висок приоритет, како што се Ментално здравје, Мајчинска смртност, Насилство врз жени, Социјални трансфери и некои антропометрски екстензии, се означени со црвено (висок напор). Тие се критични за политиката, но имаат сериозни оперативни импликации; Нивното вклучување ја дефинира разликата помеѓу опциите за максимизирање на еднаквоста и опциите за изводливост на лесна анкета.

Модулите со средни резултати и среден или висок напор, вклучувајќи Образование [3+], Време за користење и Историја на раѓање, се наоѓаат во "зоната за преговори": посакувани, но не и неопходни ако ресурсите се ограничени. На долниот крај, неколку модули со низок приоритет (вклучувајќи основна содржина како Регистрација на раѓање и имунизација [0–2]) покажуваат зелени ленти на напор; Овие се лесни за имплементација, но додаваат помалку дополнителни информации и може да се скратат ако должината на интервјуто стане проблем.

Од наодите произлегуваат два клучни мислења за одлуки: матрицата за релевантност × скорешност и рангираните композитни оценки со значки за потребен труд. Овие се сумирани подолу како наративни описи и треба да се репродуцираат како бројки од придружните Excel графици во финалната верзија на извештајот.

3.7. Релевантност × скорешност матрица

Матрицата јасно покажува дека повеќето приоритетни модули се наоѓаат во горниот десен дел "висока релевантност, голема празнина во скорешност", засенчени со зелена боја. Оваа група вклучува ИКТ, мајчинска смртност, насилство врз жени, мултидимензионална сиромаштија, детски труд, донесување одлуки за репродуктивното здравје, ставови кон семејното насилство, дисциплина кај деца [1–4 и 5–14], стапка на застапеност на контрацепција и позадина на деца под пет години, што укажува дека и важноста на политиките и застареноста на податоците укажуваат во иста насока.

Графикон 3.7. Релевантност–Скорешност матрица со потенцирање на приоритетите

5	Употреба на време [10-14 & 15-17]	Искуство со недостаток на храна Тестирање на квалитет на вода Антропометрија [5-9]	Грижа за болест - ДИА Незадоволени потреби Безбедност По вонредна состојба	Употреба на тутун Грижа за болест - АРИ Ментално здравје	ИКТ Мајчински морталитет Насилство врз жени Мулти димензионална сиромаштија
4			Вода и санитација Санитација Досење и исхрана[0-2]		
3		Листа на членови на домаќинство	Вклученост на домаќинството во образование [7-14] Потрошувачка на енергија Основни вештини за учење [7-14] Брак/Заедница	Ран детски развој Пост натални здравствени проверки Образование [3+] Дискриминација Деца со функционални потешкотии Антропометрија деца под 5 Здравствено осигурување Социјални трансфери Мајчинско и здравје на новороденче	Детски труд Носење одлуки за репродуктивно здравје Ставови кон домашно насилство Позадина на деца под 5 години Дисциплина на деца [1-4] & [5-14] Стапка на употреба на контрацепција
2			Историја на раѓање	Вработување и обука	
1			Карактеристики на домаќинство	Присуство во рано детско образование	Имунизација [0-2] ХПВ
	1	2	3	4	5

Скорешност (5- застарени податоци)

Релевантност (5-Високо Релеватни)

Вториот сет модули (жолти келии) ги комбинираат висока релевантност со умерени празнини во скорешноста на податоци – на пример, Ран развој на детството, Постпородилни здравствени проверки, Образование [3+], Дискриминација, Деца со функционални потешкотии, Социјални трансфери, Мајчинско и здравје на новороденче и регистрација на раѓање. Тие се важни, но малку помалку итни во однос на временскиот јаз.

Модулите групирани во црвени келии – како што се карактеристики на домаќинствата, листа на членови на домаќинствата, историја на раѓање, вклученост на домаќинството во образованието и некои теми со понизок приоритет во тековниот циклус на политики – имаат или ниска релевантност, неодамнешни податоци, или и двете. Освен Листата на членови на домаќинствата, бидејќи таа е задолжителен дел од прашалникот, останатите модули се природни кандидати за одложување или имплементација само според најамбициозната опција. Вкупно, матрицата визуелно потврдува каде MICS 2027 може да додаде најголема маргинална вредност.

3.8. Релевантност × потребен труд матрица

Оваа матрица ги прави практичните компромиси многу јасни. Во горната лева ќелија (Висока релевантност, Низок напор), гледаме модули како Присуство на рано детско образование, Донесување одлуки за репродуктивно здравје, Регистрација на раѓање, Ставови кон семејно насилство, Позадина на деца под пет години, Употреба на тутун, Грижа за болести (ARI) и Мултидимензионална сиромаштија. Ова се "без каење" избори: силно ги поддржуваат националните приоритети, додека ставаат минимален дополнителен товар на анкетата.

**Графикон 3.8. Компромиси помеѓу релевантноста на модулот и
трудот потребен за имплементација**

Висока релевантност	Присуство во рано детско образование Носење одлуки за репродуктивно здравје Регистрација при раѓање Ставови кон домашно насилство Позадина на деца под пет години Употреба на тутун Грижа за болести ARI Мулти димензионална сиромаштија	Пост натални здравствени проверки Дискриминација Деца со функционални потешкотии HPV Дисциплина на деца [1-4] & [5-14] Страпка на употреба на контрацепција ИКТ	Имунизација [0-2] Образование[3+] Антропометрија деца под 5 години Детски труд Социјални трансфери Вработување и обука Мајчински морталитет Насилство врз жени Ментално здравје
Средна Релевантност	Листа на членови на домаќинството Карактеристики на домаќинството Ран детски развој Здравствено осигурување Мајчинско и здравје на новороденче Искуство со недостаток на храна Нега за болест - дијареја	Вклученост на домаќинството во образование [7-14] Потрошувачка на енергија Брак/Сојуз Вода и санитација Санитација Незадоволени потреби Безбедност	Основни вештини за учење [7-14] Историја на раѓање Доење и исхрана [0-2] Тестирање на квалитет на вода По вонредна состојба
Ниска релевантно			Употреба на време [10-14 & 15-17] Антропометрија [5-9]
	Ниско ниво на потребен труд	Средно ниво на потребен труд	Високо ниво на потребен труд

Модулите со висока релевантност и средно ниво на потребен труд вклучуваат Постнатални здравствени проверки, Дискриминација, Деца со функционални потешкотии, ХПВ, ИКТ и дисциплина кај децата [1-4 и 5-14]. Тие остануваат силни кандидати, но може да бараат одредено приоритизирање доколку ресурсите се ограничени.

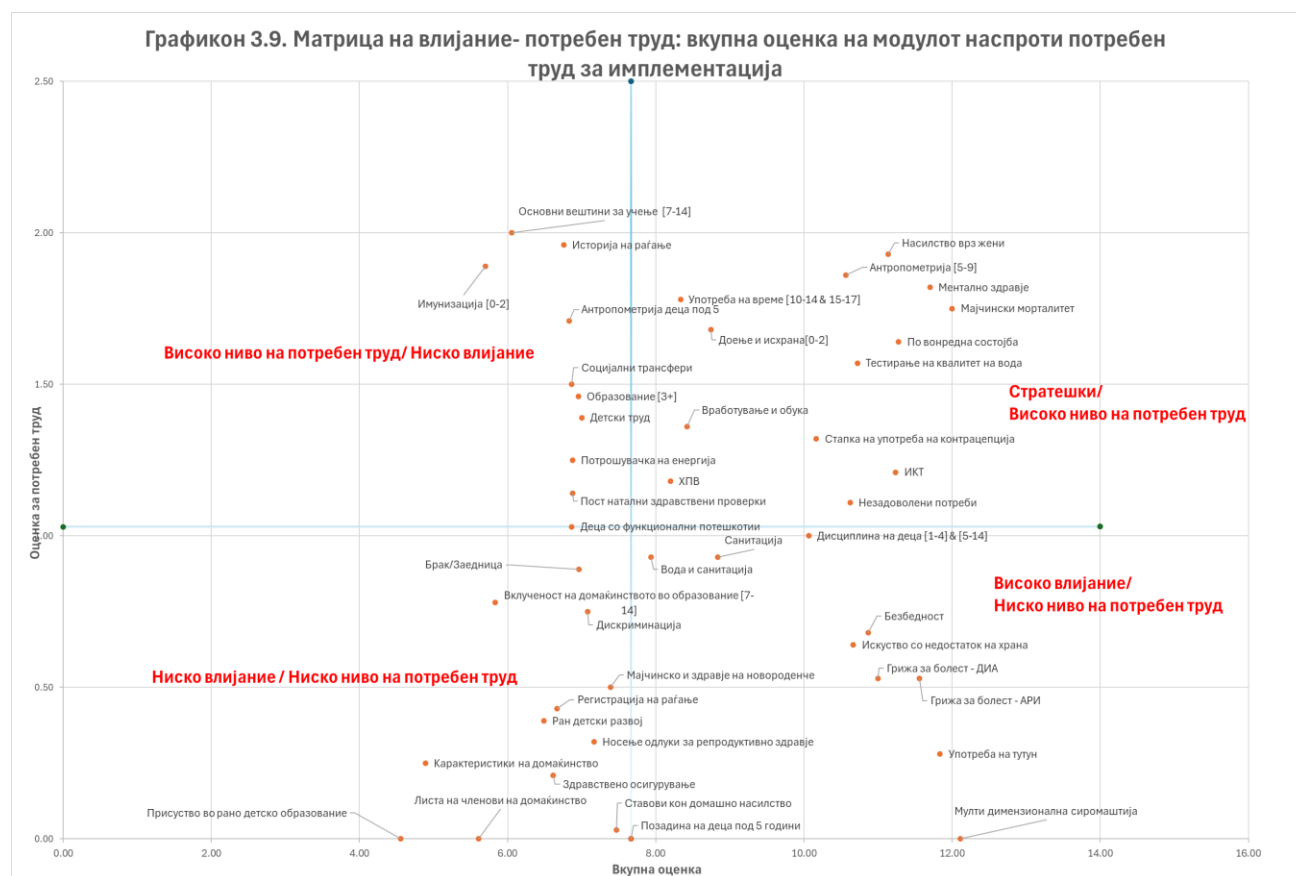
Во висока релевантност, високо ниво на потребен труд келиите се имунизација [0-2], Образование [3+], Антропометрија под пет години, Детски труд, Социјални трансфери, Вработување и обука, Мајчинска смртност, Насилство врз жени и Ментално здравје. Овие се стратешки, но оптоварувачки модули кои ја дефинираат разликата помеѓу опцијата што максимизира еднаквост и опцијата која што е лесно изводлива

Во долниот десен агол, (Ниска релевантност, Високо ниво на потребен труд), Користење на време [10-14 и 15-17] и Антропометрија [5-9] се издвојуваат како кандидати со низок принос и високо ниво на потребен труд, кои треба да се разгледуваат само ако постои убедлива оправдување за политика и соодветни ресурси.

3.9. Графикон на расејување на влијание–труд (Вкупна оценка наспроти труд)

Графиконот 3.9. ги обединува потребите за информации (вкупен резултат на хоризонталната оска) и напорот за имплементација (вертикална оска), создавајќи четири интуитивни зони за одлука.

Во долниот десен квадрант (Високо влијание / Низок труд) се модули како Мултидимензионална сиромаштија, Употреба на тутун, Грижа за болести ARI, Грижа за болести DIA, Искуство со несигурност во храна и Безбедност. Овие комбинираат многу високи вкупни оценки со релативно мал труд, што ги прави "неопходни" модули кои треба да бидат вклучени во сите опции за анкети.

Горниот десен квадрант (Стратешки / Високо ниво на труд) содржи Насилство врз жените, Антропометрија [5–9], Ментално здравје, Мајчинска смртност, Тестирање на квалитетот на водата и Пост-итна состојба, заедно со некои модули со умерено висок напор како стапка на преваленца на контрацепција, ИКТ и Незадоволена потреба. Овие модули нудат значителна вредност, но бараат големи инвестиции во обука, време за интервјуа и логистика. Нивното вклучување е она што го разликува амбициозниот пакет за максимизирање на еднаквоста од поконзервативните опции.

Во горниот лев квадрант (Висок напор / помал ефект) гледаме Основни вештини за учење [7–14], Историја на раѓање, Имунизација [0–2], Социјални трансфери, Образование [3+] и Детски труд. Овие теми не се неважни, но нудат помала инкрементална вредност по единица труд од стратешката група со висок труд и треба да се разгледуваат само ако има доволно ресурси или политичка побарувачка.

Конечно, долниот лев квадрант (Низок импакт / ниско ниво на труд) вклучува модули како Присуство во рано детско образование, Карактеристики на домаќинството, Листа на членови на домаќинството, Здравствено осигурување, Донесување одлуки за репродуктивно здравје и Ран детски развој. Овие се релативно лесни за имплементација, но исто така релативно ниски на композитната скала на приоритет; тие се природни кандидати за одложување ако прашалникот треба да се скрати, без загуба на вкупниот ефект.

3.10. Композитни оценки и приоритетни групи

Композитните оценки, кои ги земаат предвид и потребите за информации и потребниот труд, првично беа основа за приоритетни групи. Сепак, по валидацијата од засегнатите страни, стратешките приоритети на политики резултираа со подигнување на осум модули од условен или одложен статус на листата на препорачано вклучување. Конечниот **валидиран модул пакет** вклучува:

- **Висок приоритет (вклучува):** 34 модули со силна политичка основа, вклучувајќи осум модули зголемени за време на валидацијата (Основни вештини за учење, Тестирање на квалитет на вода, Миграција, Насилство врз жени, Имунизација [0–2], Ментално здравје на адолесценти и млади [15–24], Мајчински морталитет и Вклученост на домаќинствата во образованието).
- **Среден приоритет (условно вклучуваат):** 10 модули со јасна информациска вредност, но кои бараат понатамошна дискусија за адаптации или партнерства (Плодност/историја на раѓање, доење и внес на исхрана, контрацепција, незадоволена потреба за планирање на семејството, донесување одлуки за репродуктивно здравје, имунизација на HPV, пост-вонредба состојба, присуство во рано детско образование, социјални трансфери и дискриминација).
- **Низок приоритет (Одложено):** 5 модули каде релевантноста е ограничена, податоците се релативно свежи или напорот е непропорционален (Антропометрија 5-9 години, Користење на време [10-17], Функционирање на возрасни [18-49], Вработување и обука [15-24], и Потрошувачка на енергија во домаќинствата).

Оваа валидирана конфигурација претставува стратешко отстапување од чисто композитно оценување, давајќи приоритет на специфичните политички обврски на Северна Македонија за квалитет на образованието, родово базирано насилство, ментално здравје и сеопфатно следење на здравјето.

4. Заклучок

Мулти Индикаторското Кластерско Истражување (MICS) 2027 за проценка на податочните недостатоци (покажува дека анкетата може стратешки да придонесе за затворање на најважните празнини во податоците за деца и жени. Со комбинирање на четири димензии – Релевантност, Скорешност, Недостаток на дисагрегација и Потребен напор – DGA обезбедува транспарентна основа за разликување помеѓу модули што треба да се вклучат, модули што би можеле да се додадат ако ресурсите дозволат, и модули кои разумно можат да се одложат за идни рунди. Ова создава јасна врска помеѓу приоритетите на политиките, потребите за информации и оперативната реалност на спроведување на комплексна анкета на домаќинствата.

Работилницата за валидација ги потврди и прошири овие приоритети. Засегнатите страни донесоа намерни стратешки одлуки вклучувајќи модули со голем напор како Насилство врз жените, Основни вештини за учење и Ментално здравје на адолесценти и млади, признавајќи ги зголемените потреби за ресурси. Вклучувањето на тестирањето на квалитетот на водата беше обезбедено преку партнерски обврски за лабораториска поддршка. Додавањето на Миграција и вклученост на домаќинствата во образованието ги адресира новите потреби на политики идентификувани за време на консултациите со засегнатите страни. Овој валидиран пакет претставува **пристап што максимизира еднаквост** и дава приоритет на сеопфатна покриеност на податоци пред оперативната едноставност, барајќи цврсто планирање на имплементацијата и посветено финансирање.

Истовремено, проценката признава дека должината и комплексноста на анкетата мора да се задржат. Некои вредни теми исто така бараат голем труд. Вклучувањето на нив ќе бара дополнително финансирање, обука, етичка подготовка и, во некои случаи, прилагодувања на дизајнот на примерокот. Композитниот резултат со алфа = 1.0 ги прави овие компромиси јасни, но не ја заменува проценката. Конечните одлуки остануваат кај ДЗО и националните партнери.

Затоа, извештајот не нуди единствен рецепт, туку три кохерентни опции – максимизирање на еднаквоста, стратешко влијание и ефикасна изводливост – секоја во согласност со доказите. Изборот на опција, или калибриран хибрид, ќе ѝ овозможи на Северна Македонија да имплементира намерен, добро приоритизиран MICS кој обезбедува вистински податоци по прифатлива цена. Без разлика на изборите, нивното документирање според DGA обезбедува одговорност и олеснува идни рунди на проценка кога приоритетите и податочните пејзажи се развиваат.

5. Советодавни опции за владина одлука

Забелешка за пакетот на валидирани модули: Трите опции претставени подолу беа развиени за време на почетната анализа на DGA. По работилницата за валидација на 17 декември 2025 година, засегнатите страни избраа конфигурација која тесно се совпаѓа со **Опција А (Set-Maximizing Equity)**, при што сите осум првично условени/одложени модули беа подигнати на листата на препорачано вклучување. Опциите се задржани тука за потребите на документација за да се прикаже рамката за донесување одлуки, но **конечниот валидиран пакет** ги заменува овие советодавни опции.

Опција А – Сет за максимизирање на капиталот (приоритет на LNOB)

Опција А го максимизира капиталот и LNOB содржината на MICS 2027. Вклучува сите основни модули и повеќето комплементарни модули релевантни за акција, дури и кога потребниот ступ е голем. Целта е да се обезбеди дека, по MICS 2027, нема големи слепи точки во податоците за ранливи групи.

Индикативната содржина под **Опција А** би вклучувала:

- Сите основни модули се за имунизација, здравје на децата, исхрана, ран развој на детството, образование, WASH и заштита на децата.
- Функционирање на децата (попреченост), искуство со недостаток на храна, здравствено осигурување, менструална хигиена, ставови кон семејното насилство.
- Миграција, мајчински морталитет, основни вештини за учење [7–14], вклученост на домаќинството во образованието, ментално здравје [15–24] и целосниот модул за насилство врз жените, подложен на етички заштити.
- Тестирање на квалитетот на водата, под услов да се обезбедат лабораториски и логистички аранжмани.

Валидираниот модул пакет по работилницата во декември 2025 година тесно се совпаѓа со Опција А, потврдувајќи ја посветеноста на засегнатите страни за максимизирање на покриеноста на капиталот.

Предности. Опција А произведува многу богат сет на податоци за анализа на акции, поддржува широк спектар на ЦОР индикатори и национални стратегии, и ја позиционира Северна Македонија како лидер во податоци чувствителни на LNOB. Особено е погоден ако може да се мобилизира дополнително финансирање за попреченост, социјална заштита, учење или родово базирано насилство.

Ризици и барања. Прашалникот ќе биде долг и сложен. Обуката на теренските работници, надзорот и етичките протоколи мора да бидат цврсти. Товарот на одговорот може да се зголеми, а внимателното пилотирање е неопходно. Потребна е силна координација меѓу министерствата и агенциите на ОН за поддршка на имплементацијата и понатамошната употреба на податоците.

Опција Б – Сет за стратешко влијание

Забелешка: Засегнатите страни избраа пристап поамбициозен од Опција Б, усогласен со спецификациите на Опција А

Опција Б бара рамнотежа помеѓу ширина, длабочина и изводливост. Вклучува сите основни модули со висок приоритет и избор на комплементарни модули кои директно одговараат на националните стратегии и обврските за известување за ЦОР. Фокусот е на модули чии податоци веројатно ќе се користат интензивно во следниот циклус на политики.

Индикативната содржина според **Опција Б** би вклучувала:

- Сите основни модули се за здравје на децата, исхрана, раниот развој на детството, образованието, заштитата на децата и WASH.
- Функционирање на децата (попреченост), искуство со недостаток на храна, менструална хигиена, здравствено осигурување, ставови кон семејното насилство и донесување одлуки за репродуктивното здравје.
- Или социјални трансфери или основни вештини за учење (или скратени верзии од двете), во зависност дали социјалната заштита или учењето се сметаат за повисок непосреден приоритет.
- Насилство врз жените ако родово базираното насилство е стратешки приоритет и капацитетот за имплементација е адекватен; инаку одложено.
- Тестирањето на квалитетот на водата само ако партнерите можат да ги споделат логистичките одговорности.

Предности. Опција Б обезбедува сет на податоци со големо влијание што ги опфаќа сите главни сектори, додека прашалникот е во управлив опсег. Таа обезбедува да се затворат празнините во податоците најдиректно поврзани со тековните приоритети, овозможувајќи прилагодувања базирани на докази во програмите и буџетите.

Ризици и барања. Сè уште се потребни компромиси: не сите посакувани модули ќе се вклопат. Потребни се меѓуминистерски преговори за да се договори кои модули кои бараат големо ниво на потребен труд се вклучени или исклучени. Сè уште се потребни соодветни ресурси, но помалку отколку според Опција А.

Опција Ц – Лесно изводлив сет

Забелешка: Оваа лесно изводлива опција не беше избрана. Валидираниот пакет дава приоритет на сеопфатно следење на капиталот наместо оперативната едноставност.

Опција Ц се фокусира само на основни индикатори. Вклучува сите основни модули што се неопходни за анализа на трендови и за минимален сет на ЦОР индикатори, плус многу мал број комплементарни модули кои ги адресираат најкритичните и уникатни празнини. Водечкиот принцип е да се заштити квалитетот на податоците и оперативната изводливост пред сè.

Индикативната содржина според Опција Ц би вклучувала:

- Основни модули за список и карактеристики на домаќинствата, основно образование, стандардно детско здравје и исхрана, здравје на мајки и новороденчиња, имунизација, WASH и заштита на децата (дисциплина на деца, детски труд, брак/синдикат).
- Функционирањето на децата (попреченост) како клучен модул на LNOB.
- Ограничен број кратки комплементарни модули како Искуство со недостаток во храна и Ставови кон семејното насилство.
- Нема комплементарни модули со голем напор (на пример, без социјални трансфери, основно учење, користење на времето, целосно насилство врз жени или мајчински морталитет), и нема тестирање на квалитетот на водата ако логистиката е тешка.

Предности. Опција Ц ја држи анкетата кратка и релативно едноставна. Ги намалува трошоците, го минимизира заморот на испитаниците и анкетарите, и го намалува ризикот од тешкотии во имплементацијата. Тоа е соодветна само кога финансиските или човечките ресурси се ограничени или кога ДЗС сака да го стави квалитетот пред обемот.

Ризици и ограничувања. Неколку важни податочни празнини ќе останат нерешени, особено во областа на социјалната заштита, учењето, дискриминацијата и насилството. Креаторите на политики ќе треба да се потпрат на други извори на податоци или идни анкети за тие теми. Опција Ц затоа ја заменува комплетноста за изводливост.

Во сите три опции, модули кои не се применливи во контекстот на Северна Македонија (на пример, содржина поврзана со маларија или FGM) се исклучени од самиот почеток. Секоја одлука за изостанување на стандардни модули како имунизација [0–2] или регистрација на раѓање треба да се донесе внимателно и само кога рутинските или податоците за граѓанска регистрација се оценуваат како доволно комплетни и сигурни за донесување одлуки. Таквите одлуки треба да бидат документирани со референца на доказите од DGA и алтернативните извори на податоци.

По работилницата за валидација, финалниот пакет се усогласува со спецификациите на Опција А со осум дополнителни модули кои се подигнати од условен/одложен статус.

ИМЕ НА МОДУЛ	КАТЕГОРИЈА	ОПЦИОНА	ОПЦИОНБ	ОПЦИОНС	Валидиран о вклучено
Аntenатална нега	B	x	x	x	x
Антропометриски мерења	B	x	x	x	x
Дисциплина на децата [1-4 и 5-14]	B	x	x	x	x
Детски труд	B	x	x		x
Грижа за достава	B	x	x	x	x
Ран развој на детството	B	x	x	x	x
Основни вештини за учење [7-14]	B	x	x		x
Образование: Постигнување [3+]	B	x	x	x	x
Образование: Присуство [3-24]	B				x
Записи за вакцинации базирани на установи	B				x
Плодност/Историја на раѓање	B				
Карактеристики на домаќинството	B	x			x
Вклученост на домаќинствата во образованието [7-14]	B				x
Хигиена	B	x	x	x	x
Употреба на ИКТ	B	x	x		x
Имунизација [0-2]	B	x	x	x	x
Брак/Сојуз	B	x	x	x	x
Санитарни услови	B	x	x	x	x
Вода	B	x	x	x	x
Тестирање на квалитетот на водата	B	x	x		x
Функционирање кај возрасни [18-49]	C				
Антропометриски мерења [5-9]	C				
Ставови кон семејното насилство	C	x	x	x	x
Регистрација на раѓање	C	x	x	x	
Барање грижа и третман на дијареја	C	x			x
Барање грижа и третман на симптоми на ARI	C	x			x
Функционирање на децата [2-4 и 5-17]	C	x	x	x	x
Вработување и обука [15-24]	C				
Искуство со несигурност во храна	C	x	x	x	x
Здравствено осигурување	C	x	x		x
Потрошувачка на енергија во домаќинствата	C				
HPV [15-17]	C				
YCF: Доење и внес на исхрана [0-1]	C				
YCF: Почетно доење	C				
Мајчинска смртност	C				x
Менструално здравје и хигиена	C	x	x		x
Ментално здравје [15-24]	C	x			x
Миграција	C				x
PN&NC: Тежина при раѓање	C				
PN&NC: Грижа за пупцата	C				
PN&NC: PNC за мајки и бебиња	C				
PN&NC: Функции за сигнална грижа	C				
PN&NC: Термална нега	C				
По вонредната состојба	C				
RC: Контрацепција	C				
RC: Донесување одлуки за репродуктивното здравје	C	x	x		
RC: Сексуална активност	C				
RC: Незадоволена потреба, желба за последно породување, враќање на менструација	C				
SDG16: Дискриминација	C	x			
SDG16: Безбедност	C				
Социјални трансфери	C	x			
Време-користење [10-14 и 15-17]	C				

Употреба на тутун	С				х
Насилство врз жените	С	х			х

6. Следни чекори и одговорности

Чекор 1 – Внатрешен преглед и избор на преферирана опција (Q1 2026)

Водечка институција: ДЗС; Партнери: УНИЦЕФ, агенции на ОН, министерства

- Креирање на Управниот комитет на MICS за да ги разгледа наодите на DGA и трите советодавни опции (А–С).
- Постигнување договор за преферираната опција или калибриран хибрид (на пример, "Опција В+"), документирајќи ги сите додатоци или исклучоци во однос на листата на приоритети на DGA.
- Краен производ: договорен **прелиминарен модулски пакет** за MICS 2027.

Чекор 2 – Техничко усовршување на листата на модули (Q2 2026)

Водечка институција: Техничка работна група на ДЗС; Партнери: секторски министерства, седиште на УНИЦЕФ/РО по потреба

- Потврдување на конечната листа на MICS7 модули и подмодули, вклучувајќи ги сите адаптации во контекстот на Северна Македонија.
- Разјаснување кои модули се целосно финансирани и кои бараат дополнителни ресурси или поддршка од партнери (на пр. Насилство врз жени, Тестирање на квалитет на вода, Социјални трансфери, Основни вештини за учење).
- Краен производ: финална **техничка спецификација на модулот**.

Чекор 3 – Мобилизација на ресурси и оперативно планирање (Q1-Q3 2026)

Водечка институција: ДЗС; Партнери: Министерство за финансии, УНИЦЕФ, други развојни партнери

- Усогласување на избраниот пакет модули со вкупниот буџет на MICS 2027 и план за теренска работа.
- Обезбедување дополнителни средства потребни за модули со големо ниво на потребен труд и специјализирани активности (на пр. лабораториско тестирање, проценки на учење, етички протоколи за VAW).
- Краен производ: финансиран **план за имплементација** за MICS 2027.

Чекор 4 – Дизајн на прашалник, превод и пилот тестирање (Q3-Q4 2026)

Водечка институција: ДЗС; Партнери: UNICEF MICS тим

- Прилагодување на прашалниците на MICS7 за да ја одразат финалната листа на модули и потребите специфични за земјата.
- Преведување и иницијално тестирање на прашалниците; Спроведување пилот-анкета за проверка на должина, секвенционирање и чувствителност.
- Ревидирање на инструментите по потреба, следејќи ги ги сите отстапувања од дизајнот базиран на DGA.
- Краен производ: **финални прашалници и теренски прирачници** за MICS 2027.

Чекор 5 – Имплементација, документација и повратни информации (2027)

Водечка институција: ДЗС; Партнери: УНИЦЕФ, министерства

- Имплементирање теренска работа во согласност со договорените протоколи за дизајн и обезбедување на квалитет.
- Откако податоците ќе бидат достапни, документирање како финалниот пакет модул се споредува со препораките на DGA (на пр. како додаток на финалниот MICS извештај).
- Искористување на искуството за информирање на идни ажурирања на Проценката на податочните недостатоци и поврзаните секторски стратегии за податоци.

Без разлика која конфигурација ќе се избере, DGA треба да остане референтна точка за транспарентен, информиран избор, а не строга препорака.

Овој извештај е придружен со сет технички додатоци кои подетално ги документираат основните извори на податоци, рамката за оценување, индикаторите и поврзаноста со политиките користени во проценката на празнината во податоците. Додека главното тело на извештајот се фокусира на синтеза на наодите и претставување клучни препораки, анексите нудат целосна транспарентност за методите и доказите, и можат да се користат од технички колеги за понатамошна анализа, валидација и планирање на следење. Вклучените анекси се:

Анекс А: MICS7 прашалници и теми/модули

Анекс Б: Анкети и пописи земени предвид во оваа проценка

Анекс Ц: Релевантност на модулот, скорешност, Недостаток на дисагрегација и Потребен труд

Анекс D: MICS7 индикатори по модули

Анекс Е: MICS модули наспроти Национална политика и правна рамка